

НАСЛІДКИ НЕКОНТРОЛЬОВАНОГО ЗБІЛЬШЕННЯ ПОСІВНИХ ПЛОЩ СОНЯШНИКУ

***Глуховець В.М., студент*,
Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва***

Земля – особливий природний ресурс, який одночасно є основою життєдіяльності, засобом виробництва та фундаментом економіки. Необдумане інтенсивне навантаження на земельні ресурси в кінцевому результаті обертається негативними наслідками, які впливають на всі аспекти життя людини і суспільства. В першу чергу це здоров'я нації та екологічна безпека території країни. Саме цьому проблеми ефективного використання земель та їх охорони завжди надзвичайно актуальні для будь-якої країни.

Серед світових виробників Україна посідає друге-третє місце за валовим збором насіння соняшнику, який є традиційною олійною культурою країни. За даними Державного комітету статистики України останніми роками в Україні виробляється 5,30-6,52 млн. т соняшнику. Над швидкі темпи збільшення посівних площ під соняшником пов'язують з винятковими властивостями цієї культури і високою рентабельністю. Один гектар його посіву при врожайності 25 ц/га дозволяє отримати 12 ц олії, 8 ц шроту, 3 ц білку, 25-30 кг меду та іншої продукції, а чистого прибутку 2,5-3 тис. грн/га.

Порушення науково обґрунтованих оптимальних площ посіву соняшнику і значне перевантаження сівозмін цією культурою призвело до низки негативних явищ: поширення і значної інтенсивності розвитку хвороб і шкідників, зниження родючості ґрунтів та ін. Вирішення проблем, що виникли, можливе лише за умови оптимізації площ посіву олійних культур. Науково обґрунтований рівень посівів соняшнику в Україні знаходиться в межах 2,0-2,5 млн. га.

На сьогодні значна кількість посівів соняшника повертається на попереднє місце через 1-3 роки. Відомі посіви цієї культури і щорічно на одному місці без застосування спеціальних заходів. Це завдає значних збитків врожаю не тільки соняшника, а й інших культур сівозміни особливо тому, що в багатьох господарствах майже не

* Науковий керівник – Пащенко Ю.В., к.е.н.

вносяться добрива, порушується технологічна дисципліна, не застосовуються хімічні засоби захисту рослин, неякісно обробляється ґрунт.

За даними Інституту зернового господарства при питомій вазі посівних площ сояшнику в структурі посіву 15% урожайність насіння складала 2,5 т/га, 30% - 1,7 т/га.

Проблема збільшення виробництва сояшнику повинна вирішуватися тільки за рахунок підвищення врожайності.

За рекомендаціями науковців слід широко використовувати в посівах високопродуктивні вітчизняні гібриди Зорепад, Символ, Синтез, Сувенір, Квін, Оскіл, Ясон, Дарій, Рюрик, Форвард, Степовий, Кий, Красень, Еней. Запорізький 26 та ін. При якісному насінництві вони перевищують врожайність сортів на 3-6 ц/га і не поступаються гібридам іноземної селекції.

Впровадження нових сучасних гібридів сояшнику в виробництво дає можливість значно підвищити урожайність за умови дотримання технологічних вимог до їх вирощування. Сучасний рівень селекції забезпечує створення гібридів з потенційною урожайністю 4,5-5 т/га.

Проблема розширення посівів сояшника – не тільки проблема самого сояшника, але і в цілому степового землеробства і зерновиробництва. В південних та східних регіонах України площі сояшника досягають рівня площ, відведених під озимі культури.

При рівні врожайності озимої пшениці і сояшника, що склався на виробництві, перелом в бік нормалізації сівозмінного фактору може відбутися тільки при встановленні ціни на зерно не нижче 2000 грн. за тону, коли урівноважаться фінансові пріоритети цих культур.

Отже руйнації сівозмін сприяла і невиважена цінова політика в нашій країні та поділ культур на прибуткові і збиткові. До збиткових, наприклад, відносять і основну зернобобову культуру лісостепової зони горох. Зумовлено це тим, що на її вирощування у розрахунку на одиницю площі витрачається коштів майже однакова сума, ніж при вирощуванні пшениці, а урожайність гороху проти озимої пшениці по країні була нижчою в середньому за багато років на 42,0 %. Звідси собівартість зерна гороху була набагато вищою за пшеницю при практично однаковій реалізаційній ціні

Результатів зональних польових дослідів свідчать, що кожний додатковий мільйон гектарів посівів сояшнику в Україні понад встановленої норми 2,2-2,7 млн. га буде супроводжуватись прогресивним зниженням валових зборів зерна на 1,3-1,9 млн. т.

Найбільш ефективна структура сівозмін зерно-олійної спеціалізації включає 20% чорного пару, 60% зернових культур і 20 % соняшнику. Вона забезпечує підвищення економічної ефективності мінеральних добрив на 5-10 %, збільшення з одиниці площі виходу зерна (на 8-28 %), енергетичної ефективності (на 4-26 %), рівня рентабельності та умовного чистого прибутку (на 3-27 %). Збільшення концентрації соняшника до 30 % негативно позначиться як на виході продукції з 1 га площі так і економічних показників.

Крім того встановлено суттєвий вплив циклічності повернення соняшника в сівозміни на його продуктивність. Порівняно з класичними рекомендаціями (повернення через 7 років) сівба цієї культури через 5 років призводить до зниження урожайності насіння на 10 %, через 2 роки – на 50 %.

Отже, необґрунтоване розширення посівних площ соняшнику в майбутньому матиме як екологічні так і економічні наслідки. А саме призведе не лише до зниження врожайності всіх інших сільськогосподарських культур, неконтрольованого поширення хвороб, шкідників та бур'янів, а й зниження економічної ефективності функціонування галузі, а від так і сільського господарства в цілому.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ОСНОВІ ДОДАТКОВОГО ЇЇ СТИМУЛЮВАННЯ

*Гончаренко Н.Г., к.е.н., доцент,
Академія ВВ МВС України*

Розглядаючи таку складну економічну категорію як оплата праці слід відмітити, що на сьогодні вона повністю втратила свою стимулюючу функцію. А від так сучасний етап розвитку економіки країни, вимагає нових підходів у формуванні системи оплати праці, що має стати одним із головних стимулів підвищення продуктивності праці й ефективності управління.

Відновлення стимулюючої ролі заробітної плати з метою посилення мотивації до праці стає нагальною необхідністю, активним важелем у майбутньому механізмі мотивації до праці, який спонукатиме працівників поліпшувати результативність праці, підвищувати ефективність реалізації накопиченого трудового